
Strategický postoj

Strategie není ani umění ani věda ani teorie ... Strategie určuje smysl a inspiruje konkrétní řešení, a proto je tvůrčím procesem.

Protože nemohu proniknout do všech tajemství a jemností nesčetných autorů, kteří se zabývali „strategií“, omezím se na tvrzení - v rozporu s mnohými z nich - že strategie není ani umění ani věda ani teorie, a na úvahy - jaké jsou hlavní prvky všeobecného postoje, umožňující pochopit zároveň jeho nutnost a složitost. Takový postoj se kromě utváření vlastní osobnosti bude podílet na úspěchu „instituce“, k níž patříme. Jestliže po dlouhou dobu byla touto institucí armáda, nesnadné charakteristiky nynějšího světa s jeho úžasnými interakcemi všeho druhu činí odedneška každou instituci místem střetávání s druhým, střetávání, jež je předmětem strategie.

■ Střetnutí s druhým

Neexistuje žádná lidská činnost s větším počtem souborů složek, složek které vyžaduje život národa, která by neprocházela tímto střetáváním chtěným nebo

vnučeným, fyzickým nebo nikoli, přímo nebo nepřímo, jeho zákony, jeho slabiny, jeho mocí, jeho díly. Avšak abychom nespolehnali na náhodu, což by nebylo konstruktivní, toto střetávání bude mít význam jen do té míry, do jaké bude odpovídat vůli a bude zaměřeno k nějaké účelu. Nestřetáváme se s druhým pro princip, nýbrž abychom jednali se zřetelem k výsledku. Kdyby lidé byli prostě racionálními bytostmi, počítače by postačovaly k vyřešení podmínek každého a jakéhokoli střetnutí. To je snahou odborníků a totalitarismů. Avšak lidé jsou od základu plni vášní a je to právě „vášeň“, která jako nutnost vyvolává potřebu „strategie definované jako inteligence střetávání“: tato inteligence, vyplývající z dialogu „chtění - účely“, mu dodává žádaný smysl pro dosažení hledaného účelu a pro podnícení akcí, které bude podporovat vůle. Tato inteligence je:

- ◆ pro vojáka inteligencí války,
- ◆ pro diplomata inteligencí konsenzu,
- ◆ pro podnikatele inteligencí soutěže v národním nebo mezinárodním rámci atd.

Avšak inteligence bez vůle a bez účelnosti se nemůže než rozplynout v mlze neplodné teorie, protože inteligence nikdy nevedla k ničemu. Strategie určuje smysl a inspiruje konkrétní řešení, a proto je tvůrčím procesem. Neboť tvoření neexistuje ex nihilo ve světě lidí. Nejsme bohové a abychom měli úspěch, je zapotřebí celkového chování, které je současně způsobem bytí, způsobem myšlení a způsobem „vynalézání“, chování shrnutého do výrazu: strategický postoj.

■ Strategický postoj

Při existenci vášně a její složky subjektivní, emocionální a někdy dokonce iracionální je nutno na prvním místě být schopen zaujmout odstup, nadhled - distanci:

- ▲ ve vztahu k oblasti vůle,
- ▲ ve vztahu k času v jeho různých formách,
- ▲ ve vztahu k prostředkům,
- ▲ ve vztahu k potenciálním jednajícím osobám, počínaje sebou samotným.

To není možné jinak než neúnavným zájmem a odmítáním zvyků a jistot. Toto můžeme nazvat kulturou, kulturou od nynějška globální v našem uzavřeném světě s jeho třemi komplementárními hledisky:

- geokultura neboli znalost diversity lidských osobností,
- geopolitika chápána jako studium souhrnu politických systémů a jejich vztahů,
- chronopolitika neboli studium proudů a rytmů všeho druhu působících na tyto lidi a tyto společnosti.

To je možno shrnout pojmy „vědět“ nebo „vidět“, což znamená postoj otevřený ke znalosti, k informaci, který se podle povolání nazývá „inteligence“, „informace - zpravodajství“, „hospodářská špionáž“, *conditio sine qua non* každého odpovědného myšlení a jednání, vyžadujícího nepřetržitou práci při studiu a obrozování.

Dále je nutno nelézt správný odstup, aby bylo možno na celkovém obraze pozorovat každý prvek, který vyžaduje zvláštní pozornost. Avšak nelze se spokojit s pouhou pozorností k tomu, že se tento prvek objevil. Je nutno mít schopnost ho

analyzovat a z něho usuzovat na možné směry vývoje a jejich důsledky v prostoru a času vůle i jeho důsledky pro účel. Pouze schopnost stálého rozlišování mezi tím co vnímáme a tím co vidíme se záměrnou účelností umožňuje volbu této distance a „změnu šířky zorného pole“ od obecného ke zvláštnímu, což je charakteristikou skutečných strategických duchů. Této schopnosti rozlišování se lze naučit v historii i v povolání a potom se udržuje po celý život. Vyžaduje soustavnou usilovnou práci počínaje osvojováním vhodných pracovních metod.

Nesmíme se však spokojit hromaděním informací a myšlenek v analytické a syntetické formě. Navíc je nutné mít schopnost určit (se zřetelem k disponibilním prostředkům skutečným nebo k prostředkům, které budou vyvinuty) „kde“ a „kdy“ by akce měla být zahájena s nejlepšími nadějemi na úspěch. Právě v tom je tvořivost a „vynalézání“ řešení. Z tohoto hlediska, jestliže „jak“ má být ponecháno všeobecnému vedení operací, nesmí být mezi nimi propast, mezera, aby nedošlo k nevyhnutelnému neúspěchu. Proto je nezbytný jediný jazyk a zvláště hluboký souhlas o principech akce, což zajistí soudržnost celku. V antagonistické, konkurenční nebo nepřátelské akci existují v našem plném světě pouze dva principy:

- princip nejistoty,
- princip ničivého úderu.

Tyto principy umožňují, zvláště ve vojenské oblasti, paralyzovat druhého a uskutečnit eventuální chirurgický zákrok, přičemž mohou omezit krveprolití, jímž byla Evropa vystavena po dvě století.

Strategického postoje lze dosáhnout pouze úsilím, prací, úvahami a schopností rozhodování v nejobtížnějších souvislostech. Je nutno respektovat naléhavou nutnost vidět, vědět a pochopit před jednáním, tj. nutnost zpravodajství o věcech a lidech.

* * *

Lze si přát, aby všichni, kteří se zúčastní „mezinárodní hry“, zvláště důstojníci, uměli ve svých školách a při výkonu svého povolání rozvíjet tento strategický postoj, který jim umožní co nejlépe zvládnout konkrétní každodenní situace. Všichni se nestanou „stratégy“, avšak v tomto všeobecném klimatu strategického postoje budou moci snáze vyrůst stratégové, které bude země v nesnadné budoucnosti potřebovat.

*Uveřejněno v časopise **Armées d'aujourd'hui**
v březnu 1994, č. 188. Zkráceno a redakčně upraveno.*